

Dolores Kores

KRATKA KRILCA, ALKOHOL & CHARLESTON

Po prvi svetovni vojni, ki je družabno življenje zelo ohromila in močno vplivala na splošno razpoloženje, je zavladala »povojna psihoza«, ki so jo tedanji kritični opazovalci opisali takole: »... Čednosti se spremenijo v nečednosti, razmajale so se podlage za poštenost, skromnost in čisto življenje. V navadi je razdrapano življenje...«¹ »Vojna je zrahljala marsikatero principe in jih strla v prah, podrta pa je tudi mnogo koristnega in lepega. Mnogo onih, ki so bili silni v svojem nraustvenem čustvovanju, zmerni v uživanju, se je vrnilo iz vojaške službe domov, popolnoma demoraliziranih, vdanih vsakovrstnemu uživanju. Alkohol, sifilis in nikotin so tako rekoč zavladali svetu... komaj je minula dobro vojna, se je začel po prejšnjem krvavem plesu drugi – kankan razuzdanosti, pijače, pohotnosti!... Mnogo prečutih in preužitih noči v družbi dvomljivih žensk in v naročju kraljev Alkohola in Nikotina ustvarja pač žive okostnjake, ne pa rdečeličnih, krepkih, mišičastih ljudi. V drugo pa moramo paziti, da se naše prireditve družabnosti ne vrše v glavnem na čast troperesni deteljici sifilis, alkohol in nikotin.«²

Ljudje so se predali zabavi, ne glede na to, kateremu sloju so pripadali. »V Ljubljani pa so vse gostilne polne od najlepšega hotela do najbolj skrite krčme. V lepi slogi sede vse stranke pri ko-

zarcu... To abnormalno stanje dovede ljudi do razgrajanja in različnih kazenskih prestopkov in večkrat tudi do pogubnonosnih nesreč.«³ Medtem ko pri nas starci in otroci vidijo nevarnost, ki preti domovini in svobodi, pa naše moštvo in ženstvo hiti uživati - svobodno, pije svobodno, je in trguje, pleše in nori, zapravlja. Koliko naših častnikov in podčastnikov brez dela poseda po gostilnah in kavarnah, naši fantje so vpreženi pri bedastih plesnih veselicah, gostilne so polne pijancev, ulice polne postopačev, gosposkih in negosposkih, vse rine, da si osladi življenje, da na lahek način kaj zasluži in zopet zapravi.«⁴

Veliko ljudi pa se ni zadovoljilo le z zabavami po kavarnah in plesiščih, ampak so pozno v noč nadaljevali po ulicah. »Ob polnoči miru še ni. Ob eni uri ponoči, ko vsak pošten človek spi, se lovi po pobje po trgu, kričijo in zdi se, kot da bi se hoteli stepsti, pa se ne stepo, samo domov jih ne mika.«⁵ »Ljubljanske noči so nemirne od prvega mraka do poznega jutra, neprestano hodijo razgrajajoči po cestah, deloma civilni, še bolj pa vojaški ter prepevajo in kriče.«⁶

Mnogi so si ob ugotovitvi, da mestne straže ne zadostujejo, želeli zaradi vandalizma, ponočevanja in razuzdanosti, pomagati sami. »Morda bi

¹ Mladika, št. 10, 1925.

² Sokol, št. 3/4, 1919.

³ Slovenec, 7. 1. 1919.

⁴ Slovenec, 8. 1. 1919.

⁵ Večerni list, 24. 1. 1919.

⁶ Večerni list, 29. 1. 1919.

za prvo silo zadostovala samoobramba s cevmi in močnimi škropilnicami? Ljudje, ki tako živinško upijejo, bržkone imajo hudo vročino ne samo v glavi, zato bi bilo umestno škropilno cev kar počez in prek pustiti funkcionirati.«⁷

Bilo je več društev, ki so se borila zoper že omenjene nadloge. To sta bili na primer Društvo za gojitev treznosti in Abstinenčna podzveza. Najmočnejše društvo je bilo tako imenovana Sveta vojska, ki je v svojem časopisu Prerod poročala o življenju, kakršnega je poznala iz vsakdana, velikokrat pa je o dogodkih močno pretiravala. Ta list »za treznost in zdravje« je neprestano opozarjal in poskušal »neprimerno« družabno življenje zatreti, s tem pa je uresničeval načela Svete vojske, ki je svoje prepričanje in delovanje izrazila v naslednjem stavku: »Boj zoper nepravno, pijanost in surovost (preklinjanje)!«

»Naznanite nam vsako novo gostilno in vsak javni škandal«, je najpogostejši oglas v njihovem časopisu. Svoje ideje so širili tudi na raznih shodih in zabavah, ki pa so potekale brez alkohola in se vedno končale ob primernih urah. Poskušali so vplivati na oblast, a na njihovo žalost z veliko manj uspeha kot so pričakovali.

»Sveta vojska je neštetokrat prosila strožjih naredb, glede točenja pijač, plesov, glede nemoralnih predstav v gledališču in kinu, prepovedi pohujšljivih slik in knjig, glede konkubinatov in drugih vrst nemoralnosti.«⁸

Največ preglavic je vsekakor povzročal alkohol. »Alkohol rahlja in odstranjuje zavore, ki se stavijo v bran nenravnosti pri treznem človeku, vzbuja strasti in dela pijanca pohotnega in nasilnega.«⁹

Raj alkohola in tobaka, katerega so v tem obdobju tudi ženske vzele za svoj zaščitni znak, pa tudi raj nesramne mode ter spolne razuzdanosti, naj bi predstavljale prav plesne prireditve. »Zelo usodna pa so plesišča po deželi in zakotnih mestnih gostilnah, kjer se zbira mladina brez nadzorstva. Ples in pijača ustvarjata razburjenost in netita poželenje ter vodita pogosto do padca.«¹⁰

Plese pa so vendarle prirejali dan za dnem. »Bakhus in Venera imata svoj nepretrgan praznik. Dan za dnem in uro za uro se jima žrtvuje. Lahko sta jih vesela, svojih častilcev. Oh kako je lušno na svetu. Vse pleše: fantje plešejo, dekleta plešejo, študentje plešejo, gospodične plešejo, otroci plešejo, in stare omare plešejo. Plešejo tudi hiše, cesta in drevesa - vse se vrti na okoli. Večjak in prostak se vračata in vlečeta v pozni uri iz gostilne, se zibljeta in gugljata po cesti, da se jima svet okoli vrti.«¹¹ Josip Stritar je zapisal: »Kamor pogledam, povsod naznanilo, vabila po vogalih, vse se obeta ljudem: igre, zabave in ples... Ples se za plesom vrti, se zabave se gre na zabavo.«¹²

Največ pozornosti so družabnemu življenju posvetili časopisi. »Ni boljšega dokaza za brezmejno poželenje po zabavi kakor je časopisje, ki je v naši dobi kratka in abstraktna kronika dobe ... svoj prostor (časopisi) v veliki meri posvečujejo efemernim in trivialnim stvarjem.«¹³

Ljudje so bili željni plesa in zabave, zato je marsikdaj popustilo tudi županstvo. V Mariboru je bilo od 1. januarja do 28. februarja 1922 izdanih kar 93 dovoljenj za plesne in druge pustne veselice. Na en dan so prišle povprečno tri prireditve. V Ljubljani je bilo leto poprej izdanih kar 1700 dovoljenj za ples v javnih prostorih, 1730-krat pa so z dovoljenjem prekoračili policijsko uro.

Vrhunec plesne sezone je še vedno predstavljal predpustni čas, čeprav so »v starih časih plesali res samo pred pustom, danes pa se pleše v vseh časih. Še nikoli se ni toliko plesalo, kakor po svetovni vojni, plesno hrepenenje je menda obsedlo vso Evropo.«¹⁴ Po štirih letih je bil predpust v svobodi še posebno vesel. V Ljubljani in Zagrebu je bila prava evforija.

»Predpust v Ljubljani se razvija v krokanje, kakršnega Ljubljana pred vojsko še ni poznala. Saj se je pred pustovalo tudi prejšnje čase, toda takega veselčenja, kakor zdaj, še ni bilo. Vse pleše in zapravlja.«¹⁵

»Plesna bolezen« tudi Mariboru ni prizanesla. Nasprotno, širila se je kot še nikoli. »Mariborski predpust bo izredno živahen. Doslej je bilo pri

⁷ Mariborski delavec, 24. 1. 1919.

⁸ Prerod, št. 4, 1923.

⁹ Prerod, št. 5, 1922.

¹⁰ Ibidem.

¹¹ Preporod, št. 1, 1922.

¹² Preporod, št. 2, 1922.

¹³ Tabor, 4. 3. 1922.

¹⁴ Jutro, 6. 1. 1924.

¹⁵ Večeri list, 3. 2. 1920.

okrajnem glavarstvu zaprošeno čez 50 plesnih dovoljenj. Kljub draginji in neprestanim križam, kljub neuspehu mariborskih kulturnih podjetji, bo Maribor plesal kakor redko katero leto v starih dobrih časih.«¹⁶

Nič slabše ni bilo ob nastopu novega leta v Ljubljani: »Silvestrov večer je premožna Ljubljana letos zelo razkošno praznovala v vinu in pijanstvu... Plesalo in rajalo se je letos v najelegantnejših dvorinah, ki so bile vse nabito polne, in v malih gostilnah.«¹⁷

Vse več plesov so pripravljali po gostilnah, kar je v prvi vrsti omogočil gramofon. Svoje znamenite plese je imela vsaka manjša gostilna. Zamrli pa niso niti večji in bolj slavnostni plesi. Vsako društvo je še vedno prirejalo svoje plese nekajkrat v letu. V Ljubljani so bili najbolj odmevni: bančni, trgovski, novinarski, juridični, medicinski, slovanski, akademski in maturantski ples. Sezono pa je zaključil najekskluzivnejši ples med vsemi, ples Kraljevega avtomobilskega kluba. Ta je potekal v Kazini, kakor tudi reprezentativni Svetosavski ples. Največ plesnih zabav je gostil Narodni dom, ki je poleg elitnih prirejal odprte plese in na te so zahajali različni sloji prebivalstva. Takšni plesi so bili zelo obiskani. Najbolj znana je bila Slavčeva maškarada. Elitnim plesom ni primanjkovalo plesalcev, niti gledalcev. Proti majhni vstopnini so »nepovabljeni gostje« lahko opazovali ples iz galerij. Popularni so bili še večeri v Kazini, Sokolskem domu, Zvezdi in Evropi. Jurjevanje pa je bila najbolj obiskana veselica na prostem.

Vabila so pošiljali le še ob najelitnejših plesih oziroma najelitnejšim gostom. Ponavadi so zadovoljali reklamni oglasi v časopisih. Odziv je bil vedno več kot zadovoljiv. »Posebnih vabil se ne razpošilja, vabljenost je vse občinstvo, ki si želi lepe zabave in plesa.«¹⁸

Kljub modernemu času so poskušali ohraniti nekaj potez, značilnih za plesne prireditve, ki bi ohranjale stik s starimi, predvojnimi, dobrimi časi. Dvorane so bile še vedno lepo in pestro okrašene s cvetjem in drugim okrasjem, s sliko Terpsihore, po novem pa tudi s slikama kralja Petra in regenta Aleksandra. Manj uspeha so imeli z ohranjanjem lepih navad plesalcev in plesalk.

Plesna tóleta domačega izdelka

Jutro, 21. 1. 1925

¹⁶ Tabor, 1. 1. 1922.

¹⁷ Večerni list, 2. 1. 1920.

¹⁸ Jutro, 8. 1. 1921.

»Vedeti bi pa gospodje morali, da imajo položiti roko na hrbet dame od zgoraj navzdol in ne od spodaj navzgor, ker s tem že itak kratko krilce prav ne estetično na zadnji sredini dvignejo.«¹⁹

Še en trn v peti je moralistom predstavljal nov stil oblačenja. Pomanjkljiva je postajala plesna toaleta. Znak moške elegance so ostali frak, telovnik, srajca z manšetami, stoječ ovratnik, cilinder in plesni čevlji, tako imenovani pumps. Za intimne plesne so dovoljevali žakete in smokinge, ki so vedno bolj nadomeščali tradicionalno opravo plesalcev. Nad tem so bili še posebej navdušeni krojači, ki so imeli z novimi oblačili manj dela. Nepogrešljiv del moške plesne toalete naj bi bile bele rokavice.²⁰

»Bele rokavice so pri gospodih redek pojav. Ali pa je to omalovaževanje plesalke, prireditve in seveda samega sebe. Zunanosti gospodov in damskim toaletam v prilog bi vsekakor bilo, da se gospodje plesalci ravnaajo po vzgledih nekdanjih lepih časov.«²¹

Če so pri moških bile sporne le rokavice, pa je pri ženskah sporno prav vse. »Ženska hoče s svojo obleko ali biti privabljiva ali pa se zavarovati, nikdar pa ne mara odbijati. Ženska teži za tem, da se z obleko odkrije, dočim se moški z obleko pokriva. Posebno večerne ženske obleke za kakšne prireditve so dokaz za to. Dočim so moški npr. na plesih zadelani v črnih oblekah od pet do glave, je pri ženskah baš nasprotno: globoki izrezi pod vratom in na hrbtu, po možnosti sploh brez rokavov, kratka krila in končno čisto skoroda popolnoma prozorno blago.«²²

Kakor ponavadi, se je moda tudi v dvajsetih letih neprestano spreminjala. Že leta 1920 je časopisje pisalo o naslednjih spremembah: »Moda kaže, da bo v prihodnjem letu planila v nov ekstrem. Kratkim in ozkim krilcem bodo vzela častna mesta široka krila, nabrana in dolga do gležnjev.«²³

Da se dolga krila nekako niso mogla uveljaviti, nam priča poročilo Jutra iz leta 1922. »Krila, ki so bila po zimi kolikor toliko še kratka, bi naj imela sedaj solidno dolžino skoraj do gležnjev. Pri oblekah dominirajo še vedno izrezi brez usakršne-

Zgoraj: elegantni charleston
Spodaj: charleston temnopoltih ljudi
Jutro, 1. 1. 1927

ga ovratnika, ki še vedno ni prišel v milost... žal se letošnjo zimo, ko se v kljub zapovedi modnih stvariteljev, dolgo krilo ni moglo uveljaviti... No, in nekaj dobrega ima tudi doslej zaničevano dolgo krilo, da namreč zakrije (hudobneži, ne mislite, da obrekujem več ali manj deformirane nožice) novomodno obuvale, ki je po vsem svojem bistvu pripravno pokvariti tudi najlepšo žensko nogo.«²⁴

Še večje presenečenje in številne kritike je doživela moda, ko se je uveljavil charlestona. Z novo glasbo in plesom je spet prišla nova moda. »Devičice noričice so se ostrigle, si oblekle smoking, si nataknile očala. Fantje pa izgledajo, kakor da je vsaki pravcati mladič Lloyda Harolda ali Bustera Keatona. Deklice imajo kratka krilca in dolge nogavice, dečki pa široke hlače, ki mahedrajo pri 'habaneri' in 'skoku mačice' in pri 'škarjicah'. Vedno moderna je stara devica: 'Še kikeljco prodala bom' in pa 'ne grem domov, ne grem domov.«²⁵

Modernim oblačilom, ki so bila pisanih barv, so najbolj pristajala ličila še močnejših in bolj žarečih barv. Da pa je bilo vse v stilu, so svojo barvo dobili tudi lasje. »Zdaj si mora modna dama prebarvati lasje, da so plavi, drugič, da so rdeči. Tudi k vsaki obleki drugače. Lani in letos so baje mo-

¹⁹ Jutro, 10.1.1926.

²⁰ Fran Govekar, Bonton, Ljubljana 1926, str. 200.

²¹ Jutro, 7. 1. 1926.

²² Zabavnik, priloga Domovine, 31. 10. 1924.

²³ Mladika, št. 8, 1920.

²⁴ Jutro, 26. 2. 1922.

²⁵ Jutro, 1. 1. 1927.

derni beli lasje in mlad obraz. Praktično za naš čas vojne groze, ki je pobelil toliko mladih glav.»²⁶

O pričeskah je bilo veliko razprav in tisti, ki barvanja las niso imeli za izrodek mode, so bili mnjenja, »da se vsaka nošnja las spoja z dobo, v kateri živimo in je v soglasju z njihovim čustvom in mišljenjem.«²⁷ Seveda se je pojavila vrsta novih pripomočkov, ki so ženski pomagali izpolnjevati modne zahteve. Nepogrešljiv del ženskih ličil so bila razna olja, praški, barve za lase, moka za kožo, ščetke, čopiči, lasulje, obročki za lase, večkrat pa tudi stroji za gnetenje, ki naj bi žensko rešili njene nelepe zunanosti. Revolucionarna moda je kljub vsemu imela še vedno veliko zagovornikov.

»Moda zadnjih dob je prinesla izboljšave trajne vrednosti. Te so: prost vrat, ohlapna, na ramah viseča obleka brez steznika in kratka krila. S tem se je končno dosegla neka skladnost med zahtevami zdravja in mode, kar bi moralo brezpogojno vedno biti. Z eno besedo: dotalno krilo je gnjusoba!«²⁸

Večerne toalete so bile podobne vsakodnevnim. Ponavadi so bile iz lahke, fine tkanine, ki so še vedno tekmovala z blestečo svilo. Dodatno mero elegancije pa so jim dajale razne čipke, kožuhovinasti in labodji obrobki, zlasti pa volani in rese iz nojevega peresja.²⁹

Ples je ostajal prvi korak v svet družabnega življenja in se v skladu s potrebami družbe spreminjal, prinašal nove korake in ritme. A vendar, valček je ostajal. »Vzlic vsemu je valček še vedno najbolj priljubljen in dobro plesan, tudi najlepši ples. Modni plesi so ga sicer precej odrinili, a zatreji ga niso mogli.«³⁰ »Izkazalo se je, da so moderni plesi dosti gracioznejši in prijetnejši ter skoro čisto nič utrudljivi. Desetero modernih plesov ne utruja toliko, koliko en sam valček. Srce ne trpi, pljuča mirujejo in polt ostaja suha... Mladina pa pleše dalje svoje foxtrote, shimmy, jave, bostone, tango ali kako se že imenujejo vsi ti importirani zamorski plesi... res je, da so moderni plesi mnogo bolj strastni nego domači plesi... Eksotični plesi z naglimi, nepravilnimi ritmi odgovarjajo bolj nepravilnemu nemirnemu današnjemu življenju nego mirne pravilne

Moderni ples 20-ih let; Jutro, 1. 1. 1927

melodije.«³¹ »Moderni plesi so lahki in pleše se na tako različne načine, da bi človek mislil, da strogih predpisov sploh ni. Čar modernega plesaja je baš v tem, da se plesalcu ni treba posebno truditi in da je postal ples res zabava. Vsaka težka tehnika mora izginiti, vsak napor je pri modernih plesih odveč. Kljub temu pa vidimo v plesnih dvoranah še parčke, ki se pote in trudijo, da bi ujeli takt in da bi fant ne stopil dekletu na nogo ali ona njemu na kurje oko... Pri vseh modernih plesih igrajo individualni momenti zelo važno vlogo. Sploh je treba bolj zaupati sebi, kakor drugim. Pretirano posnemanje drugih plesalcev je vedno dokaz neokretnosti in zaostalosti.«³²

Da bi se takšne in drugačne nerodnosti končale, so še vedno obstajale plesne šole, ki so jih vsi zelo priporočali. »Nastala je vrsta novih plesov in čim več jih znaš, res pravilno in dobro, tem lažje je sodelovati na plesih. Vseh različnih plesov, narodnih in modernih se nauči edino le po plesnih šolah ali v manjših zaključenih plesnih družbah.«³³

Ljubljana se je tudi glede plesnih šol in učiteljev izredno modernizirala. Leta 1924 so v Ljubljani priredili kar 28 plesnih tečajev. »Včasih smo

²⁶ Mladika, št. 6, 1923.

²⁷ Večerni list, 27. 1. 1919.

²⁸ Slovenka, št. 1, 1922.

²⁹ Jutro, 1. 2. 1925.

³⁰ Jutro, 22. 2. 1925.

³¹ Jutro, 6. 1. 1924.

³² Jutro, 21. 2. 1926.

³³ Govekar, Bonton, Ljubljana 1926.

imeli v Ljubljani kakega starega Francoza ali Italijana, ki nas je s svojimi revmatičnimi nogami uvažal v kraljestvo Terpsihorino, danes imamo že klub plesovodij v Ljubljani, v katerem so sami mladi gospodje, Slovenci in Slovani. Včasih je ena sama dvoranica obsezala vse plesne gojence v Ljubljani, danes so šole po vsem mestu in po malone vseh dvoranih. Sokoli mladi, trgovci, tehniki, dijaki, najraznovrstnejše meščanske družbe goje modne plesne večer za večerom. Domači plesni učitelji nimajo nobenega večera več svobodnega, plesalca George in Georgette pa dajeta do zadnjega svitanja v baru praktičen nazorni pouk.³⁴

K uveljavitvi novih plesov so mnogo prispevali mladi, še posebej študentje, ki so prirejali svoje študentske plesne. Tudi tokrat pa novi plesi niso ubežali pred kritiko moralistov. »Plesišča so polna plesov z zamorskimi melodijami in prav indijanskim poskakovanjem in stopicanjem. S plesalcem se prepogiba nekaj brezobličnega, ki ni ženska in ni nič.«³⁵ »Poglej potne obraze, kako so vsi blaženi? – Ali blazni? – K tej karikaturi spada tudi 'godba'. Z izgubljenimi očmi trobijo vedno iste poskočnice. To ni glasba ampak spaka. Pod nogami mora biti večno liter... Pač lahko se ples organizira! 'Godbo' se kmalu dobi, 'oštir' tudi, priprav ni treba posebnih. Lahkoživih deklet in razposajenih fantov je žal še vedno preveč... Če te pa vabi godec poskočnic ali plesni prireditelj, mu zabrusi v obraz te dve besedi: 'Izdajica' in 'Vampir'.³⁶

Nov čas je na vseh področjih prinesel novosti, ki niso ostale skrite očem tradicionalistov. Strogim pripombam se ni mogla izogniti niti glasba. »V glasbi so bila zavržena temeljna pravila, namesto harmonije je bila postavljena kot ideal disonanca. Višek tega – jazz (neka vrsta moderne muzike) – je muzikaličen zločin... Storite to, kar je storil nekdanji Apij Klaudij. Zapodil je vse godce iz Rima, da bi ljudstvo prisilil pozabiti na ples... Davek na harmoniko in gramofon in magari na orgelje.«³⁷

Bil pa je le jazz...

»Zaslišim poleg monotonih zvokov klavirja in ritmičnih, suhih udarcev banja, neverjetno zabavno melodijo, iz katere blestijo neprestano bi-

zarne, eksotične harmonije, sestavljene iz žametno mehkih, komično patetičnih nosljajočih tonov saksofona, iz groteskno raztegnjenih tonov lahkih pozavn, iz erotične melodije violine, iz lahkih udarcev na malem bobnu in svetlega zvonjenja zvončkov. To je jazz! Ko godci odsvirajo komad – navdušeno ploskanje plesalcev in navzoče publike... In zakaj ljubi ta publika jazz? Plesalci zaradi njegove sugestivne moči.«³⁸

Vsem kritikam navkljub, se plesalci niso dali motiti in so leta 1923 organizirali v Ljubljani protestno zborovanje zaradi preganjanja plesnih predpustnih prireditev. Čez pet let so že priredili prvi plesni turnir v modernih plesih. Takrat, leta 1927, je plesna tla že popolnoma osvojil charleston. »...glede izvora charlestona si raziskovalci še niso na jasnem. Vendar misli večina, da ponazarja ta ples kretnje zamorca, ki trpi zaradi pikanja moskitov... Zakaj temeljno pravilo pri charlestonu se glasi, naj ne ve tvoja desna noga, kar dela leva.«³⁹ In dalje: »...danes se vrti vse. Triletne deklice se že zvijajo v charlestonu... Zaman kliče Gradnik 'iz globočine': 'Kako bodočnost nam kovala bode – mladina barov šimija, fokstrota!?'«⁴⁰

Charleston je bil le še krona vseh modernih plesov. Zaradi svoje ekscentričnosti in neestetičnih kretenj je doživel vihar protestov in bolj ali manj upravičenih zgražanj. Polagoma pa se je tudi ta ples prilagodil, morda za odtenek upočasnil, pred plesišči pa so že čakali novi plesi. Sledili so blackbottom, blues, samba rumba in drugi.

Kakšen je bil položaj plesa v tem času, so najlepše opisali v časniku Jutro: »Splošna anarhija, ki je zavládala v umetnosti, v modi, v politiki, itd. se bo opazala letos tudi v plesih. Svoboda nad vse... v reformo valčka pa so prišle nove melodije in pred desetimi leti je ves svet prevzel tango. Poleg plesnih šol za mladino so se začeli po velikih mestih prirejati plesni večeri, kjer so se mogli tudi odrasli seznaniti z novim modernim plesom. Tango pa je zahteval od plesalca mnogo več in je bil marsikomu nedosegljiv. V ta zmagoviti tango pohod je zapela tromba svetovne vojne. V prvem presenečenju je vse skoro pozabilo na ples in na tango. Toda človek se vsemu privadi – in kmalu se je vrgla Evropa v naročje radostnemu življenju, da bi pozabila na vojno. Po

³⁴ Jutro, 1. 1. 1924.

³⁵ Mladika, št. 10, 1925.

³⁶ Kulturni vestnik, priloga Mladike, 1922.

³⁷ Prerod, št. 6, 1922.

³⁸ Razgled, št. 2, 1926.

³⁹ Jutro, 1. 1. 1927.

⁴⁰ Ibidem.

vojni pa so za tangom nastopili novi plesi svoj pohod po Evropi. Ni manjkalo svarilnih glasov in tu in tam se je oglasil kak moralist proti modernim plesom. Toda taki glasovi ostanejo navadno glas upijajočega v puščavi... anarhija, revolucija povsod, naravnost, primitivizem, priprostost... Tudi ples je znak te dobe. Popolna svoboda, naravne kretnje in vse brez truda in napa. Pri modernih plesih trud odpade; gibi so mirni, neprisiljeni, in ples ne obstoja več v neprestanem vrtenju nego v ritmu, ki se mu plesalec poljubno prilagodi in najrazličnejše oblike gibov, a tudi estetično lep izraz, ako igralec in igralka pravilno obvladata ta ples... in tako imajo moderni plesi prav tako svojo čarobno opojnost, kakor jo je imel svoj čas valček.»⁴¹

Zusammenfassung

Kurze Röckchen, Alkohol & Charleston

Nach dem Ersten Weltkrieg brach auch in Slowenien eine „Nachkriegspsychose“ aus. Nach der mehr als vier Jahre dauernden Blutorgie gaben sich die Angehörigen aller Gesell-

schaftsschichten dem Vergnügen hin. Die Gasthäuser und Cafés waren von morgens bis abends voller Gäste, der Alkohol floß in Strömen, die Tanzflächen waren nicht nur zur Faschingszeit überfüllt. In jener Zeit kamen auch neue Tänze aus Amerika nach Slowenien und wurden besonders von der Jugend begeistert aufgenommen. Zum Tango aus der Vorkriegszeit gesellten sich noch andere feurige Tänze, an deren Spitze der Charleston stand. Ähnlich wie der Tango vor dem Krieg waren nun auch die erwähnten neuen Tänze ein Hauptziel der Kritik der Moralisten. In der damaligen Presse, insbesondere in der katholischen, wurden die neuen Tänze „mit ihren Negermelodien und ihrer geradezu indianischen Hopserei“ so entschieden abgelehnt, daß die Anhänger der neuen Tänze 1923 in Ljubljana sogar eine Protestkundgebung gegen die Verfolgung von Faschingstanzveranstaltungen organisierten. Der Kritik der Moralisten waren auch der Jazz und alle anderen Neuheiten jener Zeit ausgesetzt, besonders die Mode, die viel freizügiger war. Doch der Zeitgeist ging weiter und man tanzte immer mehr und genoß verrückte Feste bis spät in die Nacht.

⁴¹ Jutro, 5. 1. 1923